

w Warszawie

1. Zebranie przedstawicieli stanowi wyłom w zasadzie demokracji bezpośredniej obowiązującej w spółdzielniach. Wcześniejsze rozpatrywanie przez grupy członkowskie spraw będących przedmiotem najbliższego zebrania przedstawicieli zapewnia członkom wpływ na decyzje innych organów spółdzielni.

2. Zwołanie zatem grupy członkowskiej dla wykonania przez nią uprawnienia z art. 59 § 2 pkt 3 Prawa spółdzielczego musi być uznane za obligatoryjny etap obradowania i podejmowania uchwał przez zebranie przedstawicieli.

Sąd Apelacyjny w Warszawie, po rozpoznaniu sprawy z powództwa Marii D.-U. przeciwko Śródmiejskiej Spółdzielni Mieszkaniowej w W. o uchylenie uchwał Zebrania Przedstawicieli, na skutek apelacji pozwanej spółdzielni od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 23 września 1999 r., oddalił apelację.

Wyrok wydany w składzie: przewodnicząca - sędzia SA Anna Owczarek, sędziowie SA - Anna Kozłowska (spr.) i Regina Owczarek-Jędrasik.

Sąd Okręgowy uwzględniając w całości powództwo Marii D.-U. uchylił uchwały nr 1-8 podjęte przez Zebranie Przedstawicieli Śródmiejskiej Spółdzielni Mieszkaniowej w W. w dniu 24 czerwca 1998 r.

W motywach rozstrzygnięcia Sąd Okręgowy ustalił:

Zarząd pozwanej zawiadomił członków spółdzielni, iż 24 czerwca 1998 r. o godz. 16.00 odbędzie się Zebranie Przedstawicieli. W zawiadomieniu podany został porządek obrad oraz informacja, że do udziału w zebraniu uprawnieni są przedstawiciele członków spółdzielni wybrani przez zebrania grup członkowskich zgodnie z § 88 statutu i zaproszeni goście. Na Zebranie Przedstawicieli stawiło się 24 przedstawicieli grup członkowskich. W zebraniu w charakterze przedstawiciela brała udział m.in. powódka. Jak wynika z protokołu zebrania, zwróciła uwagę, iż większość obecnych na Zebraniu Przedstawicieli została wybrana przed 4 lata, w maju i czerwcu 1994 r., zatem osoby te, wobec ich wyboru przed dniem 24 czerwca 1994 r. utraciły mandaty i nie mogą reprezentować grup członkowskich. W związku z tym powódka zgłosiła wniosek o uznanie zebrania za niezdolne do podejmowania uchwał. Po przeprowadzeniu głosowania w sprawie wniosku powódki, okazało się, że nie został on przyjęty.

Zgromadzenie Przedstawicieli podjęło w tym dniu osiem uchwał: 1) w sprawie zatwierdzenia sprawozdania Zarządu za 1997 r., 2) w sprawie zatwierdzenia sprawozdania finansowego za 1997 r., 3) w sprawie udzielenia absolutorium prezesowi spółdzielni - Januszowi R. i wiceprezesowi ds. samorządowych - Kazimierzowi T., 4) w sprawie nieudzielenia absolutorium wiceprezesowi ds. technicznych - Andrzejowi D., 5) w sprawie odwołania Andrzeja D. ze składu Zarządu, 6) w sprawie zatwierdzenia sprawozdania Rady Nadzorczej, 7) w sprawie wniosków polustracyjnych, 8) w sprawie zbycia (zamiany) mieszkań w osiedlu "Łomianki-Kolejowa".

Zebranie Przedstawicieli nie było poprzedzone zebraniem poszczególnych grup członkowskich. Nie przeprowadzono również wyborów nowych przedstawicieli. Taka sytuacja zdarzyła się pierwszy raz. Zawsze przed Zebraniem Przedstawicieli w odpowiednim czasie były zwoływane zebrania grup członkowskich i przed upływem kadencji dokonywano wyborów nowych przedstawicieli.

Dokonując oceny prawnej ustalonego stanu faktycznego sąd wskazał, iż przepis art. 37 § 1 ustawy - Prawo spółdzielcze przewiduje, że statut może postanowić, że jeżeli **liczba** członków przekroczy **liczbę** w nim określoną, Walne Zgromadzenie członków zostaje zastąpione przez zebranie przedstawicieli. W takim wypadku statut powinien określać zasady ustalania **liczby** przedstawicieli i ich wyboru oraz czas trwania przedstawicielstwa. Obowiązujący statut pozwanej spółdzielni w § 88 stanowi, iż po przekroczeniu **liczby** 500 członków SSM Walne Zgromadzenie zostaje zastąpione przez Zebranie Przedstawicieli. Przedstawiciele są wybierani w **liczbie** 1 przedstawiciela na 100 członków przez zebrania grup członkowskich w głosowaniu tajnym, spośród nieograniczonej liczby kandydatów, na

okres 4 lat. Przedstawiciel może być odwołany uchwałą grupy członkowskiej przed upływem okresu, na który został wybrany, jeżeli nie wywiązuje się ze swoich obowiązków.

W myśl art. 59 § 1 Prawa spółdzielczego zebrania grup członkowskich są organami spółdzielni uprawnionymi m.in. do wybierania i odwoływania przedstawicieli na zebraniu przedstawicieli (§ 2 pkt 1 art. 59).

Od 14 czerwca 1997 r. w pozwanej spółdzielni obowiązuje regulamin zebrań członkowskich, w którym szczegółowo określono tryb obradowania i podejmowania uchwał.

W § 9 ust. 1 pkt 1 zaznaczono, że zebranie grupy członkowskiej wybiera przedstawicieli na Zebranie Przedstawicieli w liczbie określonej przez Radę Nadzorczą w proporcji 1 przedstawiciel na pełną liczbę 100 członków.

Treść cytowanych wyżej zapisów Prawa spółdzielczego, statutu i regulaminu nie dawała, zdaniem Sądu Okręgowego, podstaw do przyjęcia, iż bieg okresu kadencji przedstawiciela rozpoczyna się z dniem Zebrania Przedstawicieli, pierwszego po wyborach.

Zarówno art. 59 § 2 pkt 1 Prawa spółdzielczego, jak i § 88 statutu i § 9 regulaminu mówią o wyborze przedstawicieli, z zaznaczeniem w § 88 statutu, iż wybór jest na okres 4 lat.

Z powyższego wynika, że kadencja przedstawiciela rozpoczyna się z chwilą jego wyboru przez zebranie grupy członkowskiej. Prowadziło to do wniosku, że dla każdego przedstawiciela początek i koniec kadencji może być określony inną datą. Dopóki jednak nie zostanie wyraźnie wskazany inny sposób ustalania początkowego terminu kadencji, należy przyjmować, że terminem tym jest właśnie data wyboru przedstawiciela.

Skoro większość przedstawicieli biorących udział w zebraniu została wybrana przez zebrania grup członkowskich, które odbyły się przed 24 czerwca 1994 r., oznacza to, iż przedstawiciele wówczas wybrani utracili swe mandaty i nie mogli reprezentować grup członkowskich. Uchwały podjęte w dniu 24 czerwca 1998 r. były więc obciążone uchybieniami formalnymi, które mogły mieć wpływ na treść uchwał. Nie można bowiem wykluczyć, że na przedstawicieli grup członkowskich zostałyby wybrane w większości inne osoby niż dotychczas pełniące funkcje przedstawiciela i głosowałyby odmiennie niż ich poprzednicy, co rzutowałoby na wyniki głosowania, czyli treść uchwał.

Co do obowiązku zwołania zebrań grup członkowskich przed zgromadzeniem, Sąd Okręgowy wskazał, że § 111 statutu określa, iż zebrania grup członkowskich zwołuje zarząd lub rada osiedla co najmniej raz w roku. Zebranie grupy członkowskiej powinno być zwołane również na żądanie 1/5 członków wchodzących w skład grupy.

Jako organ spółdzielni, zebrania grupy członkowskiej mają określone w § 2 art. 59 Prawa spółdzielczego kompetencje, co z przepisu tego czyni przepis bezwzględnie obowiązujący, w tym sensie, że statut nie może kompetencji tych ograniczyć.

Grupy członkowskie zgodnie z art. 59 § 2 pkt 3 Prawa spółdzielczego mają prawo rozpatrywania tych spraw, które mają być przedmiotem obrad najbliższego Zebrania Przedstawicieli, i zgłaszania swoich wniosków w tych sprawach.

Z kolei § 9 pkt 1 statutu przewiduje, że Zebranie Przedstawicieli jest zwoływane przynajmniej raz w roku przez zarząd, w ciągu 6 miesięcy po upływie roku obrachunkowego oraz jako zebranie nadzwyczajne z ważnych powodów w każdym czasie. W pkt 3 § 9 statutu określono, iż zarząd zwołuje Zebranie Przedstawicieli m.in. na żądanie Rady Nadzorczej czy przynajmniej 1/10 członków spółdzielni.

Te uregulowania statutowe dotyczące częstotliwości odbywania zebrań grup członkowskich i Zebrania Przedstawicieli wraz z treścią art. 59 ust. 2 pkt 3 Prawa spółdzielczego wskazującego uprawnienia do rozpatrywania tych spraw, które mają być przedmiotem obrad najbliższego zebrania przedstawicieli i zgłaszania w tych sprawach wniosków, oznaczają zdaniem Sądu Okręgowego, że zebrania grup członkowskich powinny odbywać się przed każdym zebraniem przedstawicieli.

Na zebraniu w dniu 24 czerwca 1998 r. były rozpatrywane sprawy związane z gospodarką finansową pozwanej spółdzielni i udzieleniem absolutorium prezesowi i wiceprezesowi. Sprawy będące przedmiotem uchwał były przeto istotne dla wszystkich członków pozwanej spółdzielni. Stąd też zaniechanie zwołania zebrań grup członkowskich, a tym samym uniemożliwienie wypowiedzenia się członkom w kwestiach rozpatrywanych później przez

Zebranie Przedstawicieli było, zdaniem sądu, uchybieniem formalnym, stanowiącym podstawę do zaskarżenia podjętych w dniu 24 czerwca 1998 r. uchwał - na podstawie art. 42 § 2 Prawa spółdzielczego. Opinie i wnioski przedstawione przez grupy członkowskie mogły mieć bowiem wpływ na sposób głosowania przedstawicieli, a w rezultacie na treść uchwał. Nadto trzeba podkreślić, że zwołanie zebrań grup członkowskich przed Zebraniem Przedstawicieli w czerwcu 1998 r. było niezbędne również ze względu na konieczność przeprowadzenia wyborów nowych przedstawicieli, z przyczyn omówionych wcześniej w uzasadnieniu.

Z tych wszystkich względów sąd uwzględnił żądanie powódki i na podstawie art. 42 § 2 Prawa spółdzielczego uchylił zaskarżone uchwały nr 1-8 podjęte 24 czerwca 1998 r.

Apelację od tego wyroku złożyła pozwana spółdzielnia.(...)

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja nie jest uzasadniona.

Podzielić należy stanowisko Sądu Okręgowego, że ani przepisy Prawa spółdzielczego, ani przepisy statutu pozwanej spółdzielni nie uzasadniają przyjęcia, iż czas przedstawicielstwa, czy też bieg czteroletniego terminu tego przedstawicielstwa rozpoczyna się z chwilą pierwszego zebrania przedstawicieli. Paragraf 88 ust. 2 statutu pozwanej stanowi o wyborze przedstawicieli, a zatem o wyborze ściśle oznaczonych osób w konkretnym dniu. Wybór konkretnej osoby do pełnienia oznaczonej funkcji - funkcji przedstawiciela - jest skuteczny z chwilą dokonania wyboru i z tą chwilą rozpoczyna się czas przedstawicielstwa trwający zgodnie z powołanym przepisem statutu 4 lata. Nie ma podstaw do poszukiwania podobieństwa z kadencyjnością organu spółdzielni, jakim jest rada spółdzielni. Rada spółdzielni jakkolwiek składa się z kilku osób, to jako całość jest organem i w odniesieniu do tego organu statut posługuje się pojęciem kadencyjności. W stosunku zaś do indywidualnego członka rady, podobnie jak i do przedstawiciela, statut posługuje się pojęciem wyboru - co musi łączyć się z uzyskaniem legitymacji (mandatu) z chwilą skutecznego wyboru. Stąd też podzielić należy stanowisko Sądu Okręgowego, że uregulowanie statutowe pozwanej spółdzielni uzasadnia wniosek, iż czas przedstawicielstwa może dla każdego przedstawiciela upływać w innych datach. Związane z tym trudności, głównie organizacyjne, nie są dostatecznym argumentem dla przyjęcia innej wykładni przepisów statutu pozwanej.

W toku postępowania pozwana spółdzielnia nie zaprzeczała twierdzeniom powódki, że większość przedstawicieli biorących udział w zebraniu w dniu 24 czerwca 1998 r. została wybrana przed 24 czerwca 1994 r. Ponieważ nie zostało wskazane, o jaką liczbę przedstawicieli chodziło, należy przyjąć, że wskazywana większość to co najmniej 50% + 1. Na liście obecności przedstawicieli na Zebraniu Przedstawicieli pozwanej spółdzielni widnieje 19 podpisów; zatem można przyjąć, że wskazywana większość to 11 osób. Przy uregulowaniu statutowym, iż przedstawiciele są wybierani w liczbie 1 przedstawiciel na 100 członków, oznacza to, że 1100 członków spółdzielni w ogóle nie było reprezentowanych na Zebraniu Przedstawicieli w dniu 24 czerwca 1998 r. Jakkolwiek ma rację skarżący, iż przedstawiciel nie jest związany uchwałami grupy członkowskiej i może zajmować stanowisko odmienne od woli swoich wyborców, to w sytuacji kiedy 1100 członków spółdzielni na łączną ich liczbę 2900 w ogóle nie było reprezentowanych - nie można nie przyjąć, iż mamy do czynienia z takim uchybieniem formalnym przy podejmowaniu uchwał, iż miało ono wpływ na ich treść.

Sąd Apelacyjny podziela stanowisko Sądu Okręgowego, iż kwestionowane uchwały są nieważne również z powodu nie zwołania przez pozwaną przed Zebraniem Przedstawicieli zebrania grup członkowskich dla rozpatrzenia spraw objętych tymi uchwałami.

Wprawdzie żaden przepis Prawa spółdzielczego ani statutu spółdzielni nie przewiduje wprost konieczności poprzedzenia zebrania przedstawicieli zebraniem grup członkowskich, to jednak regułę tę można wyprowadzić z art 59 § 2 pkt 3 Prawa spółdzielczego i § 110 ust. 4 statutu.

Dodać należy, że § 110 statutu nie wymienia wśród uprawnień zebrania grupy członkowskiej uprawnienia, o którym mowa w pkt 4 § 2 art. 59 ustawy, tj. rozpatrywanie okresowych sprawozdań rady i zarządu.

Powołany przepis § 2 art. 59 ustawy ma charakter bezwzględnie obowiązujący w tym znaczeniu, że statut nie może ograniczyć kompetencji grupy członkowskiej określonych w tym przepisie. Pominięcie przeto tego uprawnienia w statucie czyni statut w tej części wadliwym, ale nie wpływa na zakres uprawnień grup członkowskich określonych ustawą.

Skoro przeto z ustawy wynika, że grupy członkowskie rozpatrują nie tylko okresowe sprawozdania rady i zarządu, ale nadto wszystkie te sprawy, które mają być przedmiotem obrad najbliższego zebrania przedstawicieli, to dla zadośćuczynienia temu uprawnieniu każde zebranie przedstawicieli musi być poprzedzone zebraniem grupy. Tak zakreślona kompetencja grupy członkowskiej wskazuje na dwuetapowy tryb postępowania przy podejmowaniu uchwał przez Zebranie Przedstawicieli.

Zebranie Przedstawicieli stanowi wyłom w zasadzie demokracji bezpośredniej obowiązującej w spółdzielniach. Wcześniejsze rozpatrywanie przez grupy członkowskie spraw będących przedmiotem obrad najbliższego zebrania przedstawicieli zapewnia członkom wpływ na decyzje innych organów spółdzielni. Zatem zwołanie grupy członkowskiej dla wykonania przez nią uprawnienia z art. 59 § 2 pkt 3 ustawy musi być uznane za obligatoryjny etap obradowania i podejmowania uchwał przez Zebrania Przedstawicieli. **Zachowanie przepisów dotyczących sposobu (trybu) obradowania i podejmowania uchwał jest warunkiem formalnej ważności uchwał.**

W piśmiennictwie i orzecznictwie utrwalił się pogląd, że zarzuty formalne mogą stanowić podstawę uchybienia uchwały wtedy, gdy wadliwość ta miała lub mogła mieć wpływ na treść uchwały. W sprawie niniejszej istniały wszelkie podstawy dla przyjęcia takiego związku. Sprawy będące przedmiotem obrad w dniu 24 czerwca 1998 r. w ogóle nie były konsultowane z ogółem członków, a następnie podjęto w tych sprawach uchwały w sytuacji, gdy co najmniej 1100 członków w ogóle nie było reprezentowanych. Uchwały dotyczyły zaś najistotniejszych spraw spółdzielni (ocena polustracyjna, sprawozdania rady i zarządu, zbycie nieruchomości, sprawy personalne).

Uniemożliwienie członkom i ich przedstawicielom wypowiedzenia się w sposób przewidziany w ustawie i w statucie w sprawach tak istotnych, jak objęte zaskarżonymi uchwałami, musi prowadzić do stwierdzenia, że miało to wpływ na treść uchwał. Uchwały te są nieważne, zatem podlegały uchyleniu.

Nie znajdując przeto podstaw do uwzględnienia apelacji, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 kpc orzekł jak w sentencji.